MICROFILMED 1992

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES/NEW YORK

as part of the
"Foundations of Western Civilization Preservation Project"

Funded by the
NATIONAL ENDOWMENT FOR THE HUMANITIES

AUTHOR:

FRITZSCHE, FRANZ VOLKMAR

TITLE:

LECTIONUM SOPHOCLEARUM

PLACE:

ROSTOCHII

DATE:

[1876]

Master Negative #
92-80479-14

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

Fritzsche, Franz Volkmar, 1806-1887.
...Lectionum Sophoclearum, pars tertia. Rostochii, typis academicis Adlerianis, [1876]
22 p. 27½ cm.

At head of title: Viro amplissimo clarissimo doctissimo Joanni Roeper...professoris munus ante hos quinquaginta annos susceptum...1876 Academiae Rostochiensis nomine gratulatur Franciscus Volcmarus Fritzsche...

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35mm REDUCTION RATIO: 11x
IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB
DATE FILMED: 03-12-1992 INITIALS Emilian
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

AIIM

Association for Information and Image Management

1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910

301/587-8202

Centimeter

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 mm

1 2 3 4 5

Inches

1.0 1.1 1.25 1.4 1.6 1.8 2.0 2.2 2.5 2.8 3.2 3.6 4.0 4.5 5.0 5.6 6.3

MANUFACTURED TO AIIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

VIRO
AMPLISSIMO CLARISSIMO DOCTISSIMO

JOANNI ROEPER

PHILOSOPHIAE ET MEDICINAE DOCTORI
BOTANICES PROFESSORI P. O.
BIBLIOTHECAE ACADEMICAE PRAEFECTO
MUSEI ACADEMICI DIRECTORI PRIMARIO
CORONAE VENEDICAE EQUITI
COMPLURIUM SOCIETATUM LITERARIARUM SODALI

PROFESSORIS MUNUS

ANTE HOS QUINQUAGINTA ANNOS SUSCEPTUM

A. D. XXI MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCCLXXVI

ACADEMIAE ROSTOCHIENSIS NOMINE

GRATULATUR

FRANCISCUS VOLCMARUS FRITZSCHE
ELOQUENTIAE ET POËSIS PROFESSOR.

ADDITA EST

LECTIONUM SOPHOCLEARUM
PARS TERTIA.

ROSTOCHII
TYPIS ACADEMICIS ADLERIANIS.

1876.

Non miraberis **Roepere**, Vir Clarissime, quid sit, quod hodierno potissimum die tot collegae Tui, tot etiam alii viri ornatissimi domum Tuam visendi et gratulandi causa confluxerint. Praeterierunt enim nunc anni quinquaginta, ex quo tempore Professoris Ordinarii munus gravissimum in Te rite suscepisti. Ac primum quidem Basileensis Academia Te Professorem illuc vocatum studiis nostris sacrisque initiavit. Ubi quum omnibus officiis per decem fere annos plane satisfecisses et laudem tulisses meritam: anno MDCCCXXXVI festo Paschatis in patriam revocatus Rostochiensi Universitati Te totum dicare coepisti. Exinde Rostochii Te per quadraginta amplius annos valetudine usum firmissima omnes munerum Tuorum partes indefessa industria explevisse nemo est, qui nesciat. Pro quibus rebus omnibus quum Tibi, qui et literis et vitae quam plurimum prodesse studuisti, nunc gratiae publice agendae sint: periculum est, ne nimis longa oratione Te Tuamque modestiam videamur obtundere. Sed feliciter cecidit, quod sacra semisaecularia Tua summorum in medicina honorum in Te collatorum paucis abhinc annis jam celebravimus. Illo tempore ostensum est, Te literarum Tuarum campos omnes emensum et libris in lucem editis de variis generibus scientiae naturalis egregie meritum esse. Ceterum hoc loco illa tanto minus arbitramur repetenda esse, quod Te in literis quas dixi omnibus excellere virorum vere eruditorum una vox est et consentiens. Atqui nos hodie Te non tam Doctorem doctissimum quam laudatissimum Professorem salutamus. Jam primum auditores Tui alii etiam libros admodum laudabiles evulgarunt, alii quae abs Te didicerant, ea non sine magno fructu

jam ipsi juventutem docent et sic quoque Tua disciplina se praestant dignos, postremo omnes discipuli uno ore Te magistrum colunt, Te venerantur. Nam Tu semper is fuisti, qui auditorum Tuorum studia quovis modo scires adjuvare, denique qui etiam in docendo officii tam memor esses, ut lectiones Tuas primus aut inter primos inchoare, inter postremos autem finire soleres. Enimvero singularis Tuus amor erga hanc Academiam effecit, ut vel iis in rebus, quae ad Tuae Musae studia minus pertinent, publico bono consulendum esse putares et alia insuper onera Tibi sineres imponi. Etenim universae Academiae Tu non semel verum saepius Rector ita praefuisti, ut toto animo dignitati nostrae prospiceres, ut ab multis gratiam inires, laederes neminem. Neque minus illud memoria dignum est, quod Tu saepenumero Decanus vel sorte vel electione factus nobis ingenii facem praetulisti: quum praesertim ordini philosophorum toti probatus laudatusque fueris neque nostra causa ullam molestiam recusaveris. Sed ne accessiones ad primaria officia singulas persequar, maximus ex eo cumulus accessit, quod bibliothecae Academicae praefectura multis abhinc annis Tibi demandata est. Nec profecto inveniri potuit, qui majore fide, perspicacitate et vigilantia tot tantisque librorum thesauris incubaret. Ac multos etiam alia cura nec minus diuturna Tibi devinctos habes, qui aerarium, quo viduae Professorum Rostochiensium sublevantur, non dubites ita administrare, ut nihil quod ad salutem hujus instituti pertineret unquam neglexeris. Quae quum ita sint, Rector et Concilium decrevit Tui honoris causa nunc libellum in lucem emitti, in quo Tibi, viro de hac Universitate optime merito et merenti gratiae debitae publice exsolvantur. Illud autem Tua ipsius causa, adde etiam nostra ex animo optamus, ut diu vivas vigeasque, ut hanc Academiam porro ornare et fructus laborum Tuorum percipere possis uberrimos. Postremo Deum O. M., cujus aeterna consilia sunt, comprecamur, ut Tibi ipsi et omnibus Tuis etiam in posterum faveat Vobisque numine adsit praesentissimo.

Nova hac ad scribendum occasione oblata ita nobis uti placuit, ut ad Electram reversi Sophoclea studia continuaremus. V. 681 (691): *ὅσων γὰρ εἰσεκήρυξαν βραβῆς | δρόμων διαύλων πένταθλ' ἃ νομίζεται, | τούτων ἐνεγκὼν πάντα τἀπινίκια | ὠλβίζετ'* —. Hoc ego praeterirem taceremque de re difficillima, nisi unus versus (*δρόμων — νομίζεται*) cum loco de spuriis versibus aut certe dubiis arcte cohaereret. Orestes igitur modo dictus erat victoriam in cursus certamine reportasse, id est haud dubie in stadii decursione ac tum ea perfecisse dicitur quae supra posui. Sed ex his *πένταθλ'* i. e. correctoris antiqui fraude huc illatum quinquertium furca expellendum est, quod ab h. l. procul abhorrere praeter alios Hermannus (non in editione sed postea in Opusc. VI, 1 p. 13) luculente demonstravit. Itaque hunc versum: *δρόμων — νομίζεται,* quod omni tempore interpretes torserit, primus deleri jussit Lachmannus in libro miri argumenti ‚De mensura tragoediarum' p. 45, quem virum alii quidam, in his postremo etiam Hermannus multum ille tamen dubitans in Jahnii Annal. Vol. I. fasc. 1 a. 1831 p. 51 et in Opusculis l. l. secuti sunt. Ceterum Lachmannus dimetiendis tragoediis tum praeoccupatus omisit nobis illo versu deleto aliquam sententiam loci hujusce admetiri. Quare Hermannus ut obstructum loci intellectum rursus aperiret, ita judicavit, si forte versus *δρόμων — νομίζεται* deletus fuerit, pro his: *τούτων ἐνεγκών* porro conjiciendum esse: *ἄθλων ἐνεγκών,* quam opinionem A. Michaelis comprobavit. At sic narratio de ludis Delphicis jam nunc plane finita esset nec fieri potuisset, ut v. 688 (698) aliae res adderentur de curruum certamine et de interitu Orestis. Immo vero v. 681 unice agitur de variis exercitationibus cursorum. Ergo quum totus versus deleri non possit, sed initium ejus *δρόμων* mordicus retinendum sit: una demum ratio iniri potest Nauckii, qui verba *διαύλων πένταθλ' ἃ νομίζεται τούτων* expungi voluit itaque reponi: *ὅ γ. ε. βραβῆς | δρόμων ἐνεγκὼν πάντα τἀπινίκια | ὠλβίζετ'* —. At incredibile est hunc l. ita interpolatum esse non ut integer versus (quemadmodum ubique fit) sed duorum versuum particulae male supponerentur. Quodsi haec pro interpolatis haberi nequeunt, mendo oportet adfecta esse. Equidem olim potissimum probavi Porsoni emendationem *ἆθλ' ἅπερ* (pro verbis *πένταθλ' ἃ*), quae ab Dindorfio recepta est. At quum non de diaulo sed de stadii decursione paullo ante sermo fuerit: subito nunc haec duo *δρόμων διαύλων* conjunguntur modo quodam permiro. Nam tria maxime vigebant cursus genera, stadii decursio (*δρόμος*), tum reciprocus cursus (*δίαυλος*), postremo (*δόλιχος*) curriculum longulum, quae genera accurate solent discerni. Itaque Porsonum nunc ita sequor, ut tamen pro *διαύλων* ego *διαύλων τε* rescribam hoc modo: *ὅ γ. ε. βραβῆς | δρόμων διαύλων τ' ἆθλ'*

ἅπερ νομίζεται, | τούτων ἑ. π. τ. | ὠλβίζετ' —. Quanquam difficile est multis satisfacere in loco tam desperato, in quo neque quae vel falsa vel interpolata sunt, delere omnia liceat, neque quae corrupta, satis certo persanare. V. 808 (818): *ἀλλ' οὔ τι μὴν ἔγωγε τοῦ λοιποῦ χρόνου | ξύνοικος ἔσομ', ἀλλὰ τῇδε πρὸς πύλῃ | παρεῖσ' ἐμαυτὴν ἄφιλος αὐανῶ βίον,* ubi *ξύνοικος ἔσομ'* Laurentianus pr. m., *ξύνοικος ἔσσομ'* idem sec. vel tertia m., denique *ξύνοικος ἔσομαι* alii codices dederunt. Hic multis olim Dawesius transpositionem probarat suam: *ἔσομαι ξύνοικος*, quae laus dudum merito refrixit. Quum enim illa *τῇδε πρὸς πύλῃ* opponantur, in corruptis verbis sententia potius haec fuerat: ‚domum introibo'. Hermannus ita conjecit ediditque: *ξύνοικος εἴσειμ'*, quomodo Graeci non videntur locuti esse ne poëtae quidem: attamen *εἴσειμ'* optime restitutum est. Neque vero illud Hermannus viderat, codices nostros ut supra v. 463 aliisque locis, ita hic quoque conjecturam exhibere antiquam, sive corrector *ξύνοικος ἔσσομ', ἀλλά* sive *ξύνοικος ἔσομαι, ἀλλά* scribi voluerat literis archetypi, quod nunc quoque tralucet, lenissime mutatis. Ut autem ille olim divinationis aleam subiret, haud dubie motus erat loco, qui haud ita multo ante legitur v. 775 (785): *ἥδε γὰρ μείζων βλάβη | ξ ύ ν ο ι κ ο ς ἦ ν μοι* (scilicet, Electra) et omnia paria reddere voluerat scribendo: *ξ ύ ν ο ι κ ο ς ἔ σ ο μ α ι* (scilicet, Electra). Quibus de causis sumsi equidem ab Hermanno illud *εἴσειμ'*, veruntamen totum versum ita potius correxi: *εἰς οἶκον εἴσειμ' ἀλλὰ τῇδε πρὸς πύλῃ,* — in quo mihi videor Sophoclis manum adsecutus esse. Sic igitur ego olim correxi, nuper autem Heimsoethius (krit. Stud. I p. 57) simili modo: *ἔτ' οἶκον εἴσειμ', ἀ. τ. π. π.* haec emendavit. Sed contuleram ego Eurip. Electram v. 356: *χωρεῖτ' ἐς οἴκους.* Ceterum ingens turba adfertur aliarum divinationum, quarum nonnullae alga sunt viliores. V. 841 sq. (851): *ΧΟ. δειλαία δειλαίων κυρεῖς. | ΗΛ. κἀγὼ τοῦδ' ἴστωρ, ὑπερίστωρ, | πανσύρτῳ παμμήνῳ πολλῶν | δεινῶν στυγνῶν τ' ἀχέων. | ΧΟ. εἴδομεν ἃ θροεῖς.* In anapaestis spondiacis pro *ἀχέων* Laurentianus pr. m. *ἀχαίων* vel simili modo. Hermannus metrum hac conjectura fulciebat: — *πανσύρτῳ παμμήνῳ πολλῶν | δεινῶν στυγνῶν τ' αἰῶνι.* At praeterquam quod sic *πανδύρτῳ* dici debebat, ne haec quidem: *πολλῶν δεινῶν στυγνῶν τε* attici sunt saporis. Hinc Dindorfius Wunderusque ita potius ediderunt: — *πανσύρτῳ παμμήνῳ δεινῶν | στυγνῶν τ' ἀχέων αἰῶνι.* Omnes tamen critici illud Hermannianum *αἰῶνι* uno ore comprobant, in quo ego nihil veri inesse semper judicavi. Ita enim Electra nihil aliud quam chori superiora: *δειλαίων κυρεῖς* repeteret diceretque: *δειλαίων κυρῶ,* neque *εἴδομεν* pergere chorus posset, quum oculis adspici miseria non quita sit. Immo rationem miseriarum puella ostendere debet, contumelias, injurias, pulsationes, minas Aegisthi inprimisque Clytaemnestrae, uti v. 253 sqq., v. 371 sqq., v. 1187 (1196) et tota oeconomia fabulae poscit ostenditque eam monstrum ac prodigium fuisse, quod jure ab filio caesum sit ipsius jussu Apollinis. Itaque pro isto *ἀχέων* unus optime Musgravius *αἰκιῶν* reponi jussit, quo recepto ego caetera sic fere scripserim: — *πανσύρτῳ παμμήνῳ τ' ὄχλῳ | δεινῶν στυγνῶν τ' αἰκιῶν* h. e: ‚El. ego nimis bene hoc scio ob diuturnitatem multitudinemque gravium ex omni genere injuriarum. Ch. vidimus nos quae ais.' Sic demum recte habet etiam *πανσύρτῳ* et *πανσύρτῳ ὄχλῳ* comparandum est cum Aeschyleis in Pers. v. 53: *πάμμικτον ὄχλον | πέμπει σύρδην* atque cum simili voce *πάμφυρτος.* In pedestri quidem sermone Electra fortasse questa esset his verbis Luciani in Eunucho c. 2: *ὅλας ἁμάξας βλασφημιῶν ἐμοῦ κατεσκέδασαν.* V. 873 (885): *ΗΛ. — καὶ τίνος*

βροτῶν λόγον | τόνδ' εἰσακούσασ' ὧδε πιστεύεις ἄγαν; | ΧΡ. ἐγὼ μὲν ἐξ ἐμοῦ τε κοὐκ ἄλλης, σαφῆ | σημεῖ' ἰδοῦσα τῷδε πιστεύω λόγῳ. | ΗΛ. τίν', ὦ τάλαιν', ἰδοῦσα πίστιν; In priore versu Chrysothemidis Laurentianus pr. m. *ἄλλησ,* sed sec. m. *ἄλλου* et *ἄλλου*

ου

libri habent caeteri praeter Florentinum Γ, qui: *ἄλλησ.* In his ne critici verum dispicerent, loquendi genus obstitit tragicis familiare *γνωτὰ κοὐκ ἄγνωτα* vel *ἑκόντες οὐκ ἄκοντες,* praesertim quum noster in Oed. Col. v. 935 dicere ausus sit: *βίᾳ τε κοὐχ ἑκών.* Plerumque tamen tragici quoque illud *τε καί* non ubi nemo exspectet sed usitato more caeterorum ponunt atticorum. Quid, quod codices quoque haec arguunt vitiata esse. Nam mirifico errore Wunder, Nauckius et Michaelis scripturam *κοὐκ ἄλλης* defendunt, quae ita tantum ferri posset, si aut genus humanum solis constaret feminis aut alii homines non *ἄλλοι* sed *ἄλλαι* (aliae) unquam dicti essent. Hermannus et Jahnius vulgatam *ἄλλου* servarunt, quam antiqua lectio *ἄλλης* plane evertit. Postremo Dindorfius *ἄλλων* conjecit. At Sophocles quomodo scripserit, quum lectiones *ἄλλης* et *ἄλλου* tum maxime verba proxima: *σαφῆ | σημεῖ' ἰδοῦσα* certo declarant. Scripsit enim poëta: *ἐγὼ μὲν ἐξ ἐμοῦ τε κοὐκ ἄ λ λ ω ς, σαφῆ | σημεῖ' ἰδοῦσα* — i. e. ‚equidem tum per me tum non temere, quippe quae clara indicia viderim, hac re confido'. Vides Sophoclem quoque hic illo *τε καί* justa planeque attica ratione usum esse, vides denique quid vetusta scriptura *ἄλλης* sibi voluerit. Cave enim credas *ἄλλως* (i. e. ‚temere') apud atticos semper fuisse adfirmantis, ut in Vespis *ἄλλως φλυαρεῖτε* vel in Luciano *ἄλλως ἠρόμην.* Immo eadem ratione qua Sophocles hic *κοὐκ ἄλλως,* etiam Plato *οὐκ ἄλλως* cum negatione posuit in Phaedro p. 232, A. Et pariter *οὐ τηνάλλως,* quod Suidas (s. *Τηνάλλως*) diserte agnoscit, Dionysius Hal. De Comp. Verb. c. XVIII p. 230 Sch. et sine dubio plures usurparunt. V. 1267 (1275): *ΗΛ. ἰὼ χρόνῳ μακρῷ φιλτάταν ὁδὸν | ἐπαξιώσας ὧδέ μοι φανῆναι, | μή τί με πολύστονον ὧδ' ἰδών, | ΟΡ. τί μὴ ποήσω; ΗΛ. μή μ' ἀποστερήσῃς | τῶν σῶν προσώπων ἁδονὰν μεθέσθαι.* Hermannus quum iambico versu opus esse vidisset sciretque voces *πολύστονος* et *πολύπονος* in codd. interdum confusas esse: pro illo *πολύστονον* ex uno cod. Jenensi *πολύπονον* recepit, id quod caeteri editores merito secuti sunt versu ne sic quidem persanato. Hos enim atque etiam Hermannum fugit Sophoclem, sicut ipsi ediderunt, scribere nequivisse: *ἐπαξιώσας ὧδέ μοι φανῆναι, | μή τί με πολύπονον ὧδ' ἰδών,* priore loco *ὧδε* mutari omnino non posse, sed altero istud *ὧδ'* corruptum esse et e priore versu pessime repetitum. Sed praeterquam quod per se intelligitur *ὧδ'* h. l. ferri non posse, ipsi codices testantur *ὧδ'* vitio creatum ideoque expungendum esse. Vulgo sane et in aliquot libris *ὧδ' ἰδών* legitur, verum in Laurentiano *τῶιδ' ἰδὼν* (eraso *τ*) cum varia lectione m. sec: *γρ. ὧδ' 'ἰδών* (litera *ι* ex *ει* facta). At, inquit, sic quomodo scribendum sit, latebit: neque enim *ὧδ'* simpliciter delere licet metro ruente. Nempe graeci poetae omninoque scriptores attici talia hoc modo enuntiant, quo Aristophanes in Nubibus v. 124 et in Oedipo R. v. 1505 ipse So-

ὧδ'

phocles. Itaque quovis pignore contendam mendum hoc modo *περιϊδών* natum atque sic emendandum esse: *μή τί με πολύπονον περιϊδὼν* —. V. 1321 (1329): *πότερα παρ' οὐδὲν τοῦ βίου κήδεσθ' ἔτι, | ἢ νοῦς ἔνεστιν οὔτις ὑμῖν ἐγγενής, | ὅτ' οὐ παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐν αὐτοῖσιν κακοῖς | τοῖσιν μεγίστοις ὄντες οὐ γιγνώσκετε;* De versu *ὅτ'* —

κακοῖς conjecturae adferuntur Meineki, Arnoldi, Eggerti, Wecklini, Naucki, Seyfferti, quae ab vero omnes longe remotae sunt. *'Εν αὐτοῖς κακοῖς εἶναι* sive ut supra v. 1045 (1056) *ἐν κακοῖς ἤδη βεβηκέναι* diei solent, qui in ipsis jam malis versantur. Quibus h. l. ei opponuntur, qui ab malis non jam procul absint: ut nihil propius factum sit, quam ut ipsi quoque in mala incidant. Non vidi mendam aut inventu certiorem aut aeque facilem ad sanandum. Tu vero fac corrigas: *ὅτ' οὐ π ρ ὸ ς αὐτοῖς ἀλλ' ἐν αὐτοῖσιν κακοῖς* —. Res patet ex ipso Sophocle in Oedipo R. v. 1169: *π ρ ὸ ς α ὐ τ ῷ γ' ε ἰ μ ὶ τῷ δεινῷ λέγειν.* Nimirum *πρός* et *παρά* saepe confusa sunt, ut recte Bastius ad Gregor. Cor. p. 837 et p. 934. Etsi hic quidem *παρ'* nasci potuit etiam e versu abhinc altero, ubi item *παρ'* elisum legitur in sede etiam versus eadem. Sed multos praeterea Electrae versus, de quorum lectione ego et alii diu multumque dubitavimus, nunc quidem exsequi longum est. Duo tamen loci adhuc tangentur, vel quod controversi sunt et pleni dissensione, vel quia ad delicias meas, ad numeros pertinent dochmiacos. Horum prioris stropha v. 1230 sq. (1239) legitur: *ΗΛ. ἀλλ' οὐ τὰν Ἄρτεμιν τὰν αἰὲν ἀδμήταν | τόδε μὲν οὔποτ' ἀξιώσω τρέσαι* —. Ita enim, si ulla bonorum codicum fides et auctoritas est, poëta certo scripserat numeris optimis. Neque de eo quisquam dubitasset, nisi in antistr. v. 1250 scribarum fraus trimetrum fabricata esset, quod vitium inde stropham quoque occupavit in Vaticano quodam, qui sic: *ἀλλ' οὐ μὰ τὴν δέσποιναν Ἄρτεμιν θεάν.* Hermannus in editione viderat trimetrum a Brunckio ‚pessime' substitutum esse. Postea tamen nescio quomodo Hermannus in eundem errorem incidit itaque conjecit (quod sane nollem factum): *ἀλλ' οὐ μὰ τὴν ἄδμητον αἰὲν Ἄρτεμιν.'* Immo vero stropha est sanissima, non item antistrophus v. 1250 sq. (1260): *ΗΛ. τίς οὖν ἂν ἀξίαν γε σοῦ πεφηνότος | μεταβάλοιτ' ἂν ὧδε σιγὰν λόγων;* Haec plerique libri sic habent ut supra posui etiam ab sec. m. Laurentianus sed idem pr. m. et fortasse scholiasta *ἂν* post *οὖν* omittit. Recte Seidler De VV. D. p. 100 judicat *γέ* (quod metrici correctores saepe inferciunt) loco positum esse inepto, neque omnino hunc versum fuisse trimetrum, sed metrum ad justam strophici normam exigendum esse. Neque vero aut Seidleri aut aliorum conjecturae satisfaciunt. Ego hoc saltem intellexisse videor, sicut *τάν* in strophico repetitum est, ita hic quoque anaphoram ita restituendam esse, ut *τίς σοῦ* pro *γε σοῦ* corrigatur. Reliqua olim ita scripseram: *τίς οὖν ἀναξίαν τίς σοῦ πεφηνότος | μ. ἄ. ὧ. σ. λόγων;* h. e. ‚quis indignum te qui adparueris silentium verbis mutet?' *Μεταβάλλεσθαι σιγήν* ita dictum est ut Aristophaneum in Avibus v. 117 et plura apud Bentlejum ad Horat. Carm. II. 16, 18. Fugerant me tum Arndtii (in progr. Neobrandenb. a. 1844 p. 4) conjecturae et in stropha: *ἀλλ' οὐ τὰν Ἄρτεμιν τὰν ἀεὶ ἀδμήταν* et h. l.: *τίς οὖν ἀνταξίαν σοῦ γε πεφηνότος μ. ἄ. ὧ. σ. λ.* In his caetera sunt nihili, sed *ἀνταξίαν* meae conjecturae *ἀναξίαν* videri potest praestare i. e. ‚sermonibus aequiparatum, tanquam par et aeque gratum silentium.' Quare non jam ut olim *ἀναξίαν* sed cum Arndtio *ἀνταξίαν* scripserim salvis equidem reliquis, ut jam olim correxeram: *τίς οὖν ἀνταξίαν τίς σοῦ πεφηνότος μ. ἄ. ὧ. σ. λόγων;* Metrum dochmio simile, de quo infra dicetur, dochmii sequuntur vulgares. Alter Electrae locus hic est str. v. 1379 (1387): *μετάδρομοι κακῶν πανουργημάτων* et antistr. v. 1386 (1394): *νεακόνητον αἷμα χειροῖν ἔχων,* in quibus strophicus nil negoti facessit, alter autem molestiam creat incredibilem. In quo *αἷμα* mutari nullo modo potest, quod cum omnibus libris

tuentur etiam scholiasta, Hesychius, Suidas s. h. v., Etym. M. p. 35, 4 et anonymus in Bekk. Anecd. p. 356, 20 iique *αἷμα* hoc ipso loco per *ξίφος* sive *μάχαιραν* interpretantur. Quumque hasta (*ἔγχος*) utpote causa caedis ab Homero *φόνος* dicatur in Jl. *π'*, 144 sive, *τ'*, 391: per se poëtae omnino licitum erat pro gladio alicubi etiam *αἷμα* usurpare. At id ab nostro l. plane abhorret. Quid enim cogitari potest absurdius ‚sanguine recens exacuto', quod ne dithyrambicae quidem audaciae neque ulli poëtae concedendum est, nisi forte insaniat. Itaque falsa ista explicatio hoc unum docet, jam veteres quos dixi grammaticos in suis codd. scripturam *νεακόνητον* reperisse, quam metro repugnare Hermannus optime judicavit. Etenim ars dochmios recte componendi Sophoclem jussit dimetri dochmiaci formam eam deligere, quae et v. 1377 (1385) = 1384 (1392) modo antecesserat et strophico versu 1379 (1387) manifesto continetur, hanc dico:

–́ ⏑ ⏑ –́ ⏑ –, ⏑ –́ ′ ⏑ –.

Quare nihil certius est, quam v. 1386 *νεακόνητον,* quod secundam habet longam et malum huc pedem inferre neque omnino tolerari posse. Et Hermannus quidem quum in scholiis Romanis lemma *νεοκόνητον,* quod metro sane convenit, invenisset, edidit hoc ipsum: *νεοκόνητον αἷμα χειροῖν ἔχων* vocabulo nusquam obvio defenso nimis audacter. Illud tamen idem non semel (primum ad Antig. 416 ed. Erf., tum ad Electr. 1386) recte dixit, sententiam versus huc redisse: ‚recens profuso sanguine manus conspersas habens.' At Wunder objicit Orestis manus nondum cruentas fuisse caede necdum patrata, quem tantum intrasse domum, ut matrem necaret. Tantillam rem Hermannus ignorabat scilicet. Etsi ne hoc quidem Wunder per se vidisse sed sumsisse videtur ab Lachmanno De chor. syst. ad p. 199 (p. 272), qui tamen adversarium modeste notavit, quum longe melius Wundero sciret, Hermannum tum quoque certa causa ductum fuisse. Nimirum chorus noster vaticinatur caedem Clytaemnestrae instare, veluti v. 464 (472)—493 (503) e somnio, atque adeo hic tribus versibus ante v. 1382 *τοὐμὸν φρενῶν ὄνειρον* diserte commemorat. Et chorus pie memor Apollinis atque oraculi fallere nescii quum ubique vera canit ut vates, tum etiam hic, ubi jam oculis cernere sibi videtur Orestis manus sanguine conspersas materno, illud ipsum praesagit, quod paullo post eventum habet v. 1412 (1421), ubi ipse chorus de reditu Orestis caede tum maxime commissa: *φοινία τε χεὶρ | στάζει.* Quodsi Hermannus sententiam probe perspexit: nos quoque poëtam sinamus sublimi ore poëtari. Quaeritur enim hoc unum, quomodo pro *νεακόνητον* vel *νεοκόνητον* Sophocles ipse scripserit. Neque vero me poenitet conjecturae pristinae: *νεοφόνευτον αἷμα χειροῖν ἔχων,* quae et lenitate sua commendatur et similitudine loci gemini, Euripidei in Electra v. 1167: *ΧΟ. ἀλλ' οἵδε, μητρὸς νεοφόνοις ἐν αἵμασιν | πεφυρμένοι, βαίνουσιν ἐξ οἴκων πόδα.* Vide etiam Schaeferum in Mel. Cr. p. 78. Corruptelam ipsam hic quoque ei, cujus spectrum totam Electram pervagatur, acceptam refero, hoc est perantiquo correctori, qui quum primus vaticinii immemor *αἷμα* per *μάχαιραν* male explicasset, fraude errori addita *νεοφόνευτον* in *νεακόνητον* ausus erat convertere. Restat, ut de numeris dochmiacis nonnulla addamus. Quos numeros v. 1230 (1239)=1251 (1260) supra habuimus, ei crebro apud tragicos et Aristophanem, interdum etiam Pindarum leguntur et vel in nostra fabula v. 166 (171)=184 (191) et paullo ante v. 156 sq. (160) = 174 sq. (180) denique v. 494—505 (504—515) recurrunt. Quorum formas infra posui:

⏑ –́ ⏑ | –́ ⏑ –
– ⏑⏑ – –

Primaria forma quum tribus pedibus iambicis ad speciem aequalis sit, quorum loco aliae ejusdem formae ut

– –́ ⏑ – –́ – –

poni non poterant: accidit, ut Seidler De VV. D. p. 119 sq. tres iambos sibi cernere videretur dochmiis adjunctos numero parum intellecto. Alii sicut ipsum dochmium pro antispasto hypercatalecto, sic hunc versum habuerunt pro antispasto et sive iambo sive spondeo: cui opinioni omnes fere ejus formae adversantur. Hermannum haec praecipue forma ⏑ –́ ⏑ –́ – –, quae fini par est senarii claudi, eo adduxerat, ut nostrum versum esse diceret ‚iambicum ischiorrhogicum.‘ At ille plerumque non in molossum sed in creticum desinit, id quod abhorret ab senario claudo. Et quis credat Hipponacteo hoc est versu ludicro, quem vel comoedia dignitatis esse suae negavit, tragicos tam saepe usos esse, ut gravissimum luctum depingerent? Est autem noster versus primae formae dochmii ⏑ –́ –́ ⏑ – simillimus habetque etiam id, quod dochmiorum jus esse constat, ut creticae formae in antistropho respondere molossus possit, velut in Electra: *στρ. τὰν αἰὲν ἀδμήταν, ἀντιστρ. τίς σοῦ πεφηνότος,* item in Trachin. v. 846=857 et alibi. Nec vero omittam Marium Victorinum De Metris II, 10, 6 p. 131 ed. Gaisf., ubi de metro agit paeonico apud lyricos et tragicos et comicos: — ‚sed et bacchiacis, inquit, et creticis conjugationibus adaeque usi sunt, ut est hoc, A c u t a f a l c e s i v i r e n t e s a e s c u l o s.‘ At isto modo primum bacchius in integrum verbum deberet exire, sicut in exemplis quae ipse finxit et in bacchiis fit omnibus. Deinde fieri vix posset, ut forma exstaret, quae sane frequens est

⏑ –́ ⏑ | –́ ⏑ –

velut dochmio praecedente:

Κρισαίαισιν ἐν πτυχαῖς ἀπαγγελεῖ.

ap. Pindar. Pyth. VI, 18. Omnino noster versus saepe cum dochmiacis, nonnunquam tamen cum aliis quoque rhythmis copulatur. Ita Hermannus in Epit. D. Metr. p. 207 bene observavit ‚eum ipsum non raro glyconeis mixtum inveniri.‘ Vellem addididisset ‚glyconeis p o l y s c h e m a t i s t i s‘, quibus et posterior pars versus Eupolidei –́ – – – –́ ⏑ – et vero etiam haec ipsa forma – –́ – –́ ⏑ – saepius miscentur, quod in libello ‚De glycon. polysch.‘ certo probavi. His igitur glyconeis rhythmi nostri non dissimiles fuerunt. Exempla versus nostri e tragicis et Aristophane adtulerunt Hermannus in El. D. Metr. p. 234 sqq. et pleniora Dindorfius De metris scen. p. 41 (n. 17) et p. 42 (n. 22). Scripseram ipse de versu nostro, locos e tragicis et Aristophane omnes collegeram, collectos disposueram certo ordine, versibus aliquot non male ut sperabam correctis: quae omnia non ad vepres sed in scriniorum dumetis amissa nunc frustra quaero. Si tamen chartam anum rursus invenero, vel alio tempore vel etiam infra haec quoque addenda curabo*). At, dixerit quispiam, si neque Victorinus neque Seidler neque Hermannus et caeteri hic ferendi sunt: quid tandem de natura versus tam frequentis existimandum est? Ego vero quos fugiam habeo, quem sequar non habeo nec turpe arbitror eorum inscientiam fateri, quae omnes

*) Tandem inveni, sed dum haec festinantius edo, pertractare nondum potui. Ergo alias.

juxta nescimus. Finge, inquit, aliquid saltem commode, ut te quoque de tanta re cogitasse videamus. Hodie suspicor versui nascenti eandem formam sane impressam fuisse, quam in Victorini habet exemplo, bacchiacae et creticae conjugationis, ut eundem quem ipse dochmius habuerit numerum paeonicum atque adeo dochmiis initio aut par fuerit aut saltem cognatus. Dicam tamen etiam illud, quod juvenis eram commentus: etsi id neque antea in vulgus edidi et hodie prorsus rejicio. Tantum recte videram versum quum omni dochmiorum generi immixtum exstare, tum primariae formae ⏑ –́ –́ ⏑ – longe esse simillimum. Ergo sic opinabar versum nihil aliud esse nisi rhythmicam formam hujus dochmii ipsius sive ita ⏑ –́ –́ ⏑ – sive hoc modo: ⏑ –́ –́ ⏑ –. Quo id sane consecutus eram, ut verbi causa in Pindari Pyth. VI utraque pars versus alteri aequalis fieret veluti:

ἀμείρειν γονέων | βίον πεπρωμένον.

Quam conjecturam ipse postea his de causis repudiavi. Primum versus noster sic erit ille quidem et ipse dochmius, sed erit *ῥυθμὸς δεκάσημος.* Atqui secundum veteres technicos dochmius *ῥυθμὸς* fuit *ὀκτάσημος*, ut diserte adpellatur, sive ut idem aliis verbis dicunt, in dochmiis *τριάς* comparatur et refertur *πρὸς πεντάδα.* Tum milleni poëtarum dochmii ita compositi sunt, ut (quemadmodum etiam metrica ars poscit) eorum longa par sit brevibus binis, non ternis neque quaternis. Sed videamus de alia re, quae ipsa quoque ad Electram pertinet. Sciunt omnes, quantum dochmiorum doctrina studiis praeclaris maxime quidem A. Seidleri, tum etiam G. Hermanni, G. Dindorfi aliorumque acceptum referat. Veruntamen sunt, quae illi viri ab metris solis ubique profecti falso tradiderint et quae ab ipso poëtarum usu plane abhorreant. Cujusmodi est, quod quum ad metri formam primitivam

⏑ –́ –́ ⏑ –

omnia cupide revocarent, in multis aliis formis eisque usitatis priorem ictum male notarunt hoc modo:

– ⏑́ – –́ ⏑ –
– ⏑́ ⏑ ⏑́ ⏑ ⏑ –
– ⏑́ ⏑ ´ ⏑ –
– ´ ´ ⏑ –
– ´ –́ ⏑ – –
– –́ ⏑ –́ ⏑ ⏑ –
– ⏑́ ⏑ –́ –
– –́ ⏑ ´ – –
– ´ ⏑́
⏑ –́ ⏑ ´ ⏑ ⏑ ⏑
– ⏑́ ⏑ ⏑́ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ ⏑́ ⏑ –́ ⏑ ⏑ –
´ –́ ⏑ ⏑ ⏑
´ ⏑́ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ ⏑́ ⏑ ⏑́ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑.

At si rem non praejudicatam sed ad liquidum ab me exploratam adferre licet, poëtae in hisce XV formis ictum priorem nunquam non in prima syllaba sic posuerunt:

⏑́ ⏑ ⏑ —́ ⏑ —
—́ ⏑ ⏑ —́ ⏑ —
—́ — —́ ⏑ —

et ad eundem modum in formis caeteris, id quod viri egregii haud dubie animadverterant sed noluerunt credere, ne quid metricorum res publica detrimenti caperet. Nostrae rationi cave opponas formam primam

⏑ —́ —́ ⏑ —

ex qua sic XV illas inferiores derivari omnino non posse. Pugnent sane cum prima forma caeterae secundum doctrinam metrorum. Verum enim dochmii omnino non sunt metrici pedes sed tempora rhythmica. Atqui secundum numerorum leges hae formae sedecim amice inter se consentiunt, sicut infra demonstrabitur. Neque tamen Seidlerum et caeteros, quod metris tantum tribuerint, reprehendo: laudo potius hoc consilium non ut per se probandum sed ut necessitate expressum in hac tam tenui rhythmorum notitia. Addo etiam illud, poetas in dochmiorum numeris severas metrorum leges plerumque servasse, sicut fere nos docet antistropha. Quae vero metris repugnant, mutarique sine projecta audacia nequeunt, certo tuenda sunt, praesertim si numerorum legi belle conveniunt. In qua re dijudicanda non diffiteor singulari opus esse cautione. Nunc nova dochmii ipsius forma in lucem proferenda est hanc dico trochaicam,

—́ ⏑ —́ ⏑ —,

quae ab usitatissima illa

⏑́ ⏑ ⏑ —́ ⏑ —

non differt nisi primae longae solutione. Neque trochaica adhuc latere potuisset, si inter formas esset frequentissimas. Nam quae ubique dochmiorum vehementia est, longe saepius dochmii conditi sunt, qui a tribracho vel dactylo inciperent quam qui a trochaeo vel spondeo. Et quam ego dochmii formam ex fuga retraxi, eam veteres nondum cum penthemimeri trochaico male confuderant, sed adpellarunt ‚hypodochmium', ut Diomedes De Pedibus III, 5, 56 p. 439 ed. G. Quare hic numerus —́ ⏑ —́ ⏑ — inter dochmios vulgares ita tantum penthemimeres dici recte potest, ut caeteri dochmii ad unum omnes. Exempla haec sufficiant. Eurip. Orest. 140=153:

στρ. σῖγα, σῖγα λεπτὸν ἴχνος ἀρβύλης,
ἀντιστρ. πῶς ἔχει; λόγου μετάδος, ὦ φίλα,

Heracl. 82=103:

στρ. λαόν; ἢ πέραθεν ἁλίῳ πλάτᾳ
ἀντιστρ. χειρὶ δαιμόνων ἀπολιπεῖν σφ' ἕδη,

Jone 807:

οἷον οἷον ἄλγος ἔπαθον, φίλαι

—́ ⏑ —́ ⏑ —, ⏑́ ⏑ ⏑ —́ ⏑ —.

Aeschyl. Sept. 566=624:

στρ. ἀνοσίων ἀνδρῶν. εἴθε γὰρ θεοί
ἀντιστρ. ἐπιμόλους· πύργων δ' ἔκτοθεν βαλών

⏑́ ⏑ ⏑ —́ — —, —́ ⏑ —́ ⏑ —.

Eur. Hippolyt. 876 sq.:

οἷον οἷον εἶδον ἐν γραφαῖς μέλος
φθεγγόμενον τλάμων

—́ ⏑ —́ ⏑ —, ⏑ —́ ⏑ —́ ⏑ —
—́ ⏑ ⏑ —́ — —.

Inprimis adde Soph. El. 238 sq. (246), de quo loco mox dicetur. Quorum numerus locorum facile augeri posset, si placeret ea addere, in quibus dubium est, utrum penthemimere trochaica habeamus, an hypodochmios. Atque hic ipse versus

—́ ⏑ —́ ⏑ —

ad numerum par est dochmio primitivo

⏑ —́ —́ ⏑ —.

quamvis secundum metricos hae formae inter se pugnent. Tu confer duo scriptores, qui ex antiquis fontibus sua hauserunt, Quintilianum J. O. IX, 4, 48, qui ait rhythmo, quia tempus solum metiatur, indifferens esse, dactylusne priores habeat breves, an sequentes: sed aliam dimensionem versuum esse et pedum metricorum, in quibus pro dactylo poni non posse anapaestum. Adde Marium Victorinum II, 10, 5 p. 131 G., qui dicit, ubi non pedum sed numerorum ratio subsistat, non pedes pedibus pares restitui, sed tempora temporibus adaequari. Quae autem Quintilianus de dactylo et anapaesto pari dignitate praeditis docuit, ea quam docta quamque vera sint, rhythmorum periti ex Eurip. Hecub. 151 sq. (inprimis e v. 165 et 212 sq. ed. Kirch.) poterunt dispicere. Ceterum Seidler De VV. D. p. 114 et p. 160 opinabatur in hujusmodi locis cum dochmiis conjunctos esse trochaeos vel in fine eis adhaerere, itaque visum est etiam Dindorfio De Metris poët. sc. p. 48. In hanc conjecturam Seidler eo incidit, quod bene vidisset dochmios cum aliis quoque numeris saepe copulari. At ubi ipsos dochmios in mediis dochmiis palam habemus, cur tandem quasi ad aram ad alium rhythmum temere confugiendum est? Hermannus et in edit. Orestis p. 140 et in Epit. D. M. p. 95 ed. sec. quum loci Or. 140=153 unius memor fuisset, numeros hosce esse dixit insolitos et hinc remotos voluit: quod factum nollem. Nunc ad eum locum transeo, qui vel solus ad probandam sententiam meam poterat sufficere, ad Soph. El. 238 sq. (246) in ipsius Electrae carmine lugubri:

— ὀξυτόνων γόων.
εἰ γὰρ ὁ μὲν θανὼν γᾶ τε καὶ οὐδὲν ὢν
κείσεται τάλας, οἱ δὲ μὴ πάλιν —.

—́ ⏑ ⏑ —́ ⏑ —.
—́ ⏑ ⏑ —́ ⏑ —, —́ ⏑ ⏑ —́ ⏑ —
—́ ⏑ —́ ⏑ —, —́ ⏑ —́ ⏑ —.

Quo in loco tres dochmios moduli vulgaris —́ ⏑ ⏑ —́ ⏑ — continuo subsequuntur duo hypodochmii i. e. dochmii formae ad speciem trochaicae —́ ⏑ —́ ⏑ —, ita ut Sophocle ipso teste hypodochmii vim et dignitatem dochmiorum habuerint. Neque tamen idcirco versus ultimus cum prioribus exaequandus est hac rhythmicorum machina:

—́ ⏑ —́ ⏑ —, —́ ⏑ —́ ⏑ —.

Immo ut in rhythmis fit omnibus, numero magis quam metro convenit varietas ipsa compositionis, dummodo similia (ut hoc loco —́ ⏑ ⏑ —́ ⏑ — et —́ ⏑ —́ ⏑ —) jungantur.

Quo in genere (quod ad dochmios adtinet) nondum Seidleri inventoris, sed Hermanni et Dindorfi summa cernitur elegantia et perspicacitas. Et Dindorfius quidem (De metris poët. sc. p. 46) optime judicavit formas paullum diversas conjungi atque adeo in antistropha sibi respondere posse, sed nimium dissimiles aut contrarias nullo modo posse.

Postremo quod ad naturam numeri dochmiaci spectat, a primitiva forma ⏑ –́ –́ ⏑ –, ut jam antiquitus factum est, proficisci omnino licet. Est igitur dochmius totus ab initio ad finem unus pes mere rhythmicus syllabarum ad minimum V, temporum autem VIII. Hic tamen pes quoniam est *πoὺς σύνθετος*, ideo ab graecis, e quibusnam elementis constet jure quaesitum est. Hephaestio ejusque scholiasta p. 60 G. ed. sec. esse voluerunt antispastum hypercatalectum, genere alioquin inaudito, ut recte Hermannus in El. D. M. p. 243. Adde quod (sicuti Seidler De VV. D. p. 28 primus docuit) ultimam antispasti poëtae tantum non ubique producunt hoc modo ⏑ –́ –́ –. Quanto meliora haec sunt Quintiliani J. O. IX, 4, 97: ‚est et dochmius, qui fit ex bacchio et iambo, vel iambo et cretico —.‘ Ambo qui sic jam ante Aeschyli tempora censuerant, dochmium generis esse decrerunt paeonici, ad quem numerum et creticus et vero etiam bacchius referebatur. Horum alterutrum quum oporteat verum esse, Dindorfio l. l. p. 45 dochmium placet ex bacchio et iambo, mihi potius ex iambo et cretico compositum esse. Praeterquam enim quod dochmius non unum habet ictum sed duplicem, quodque alterum priore fortiorem esse videmus: nullum omnino dochmium quasi bacchium et iambum dimetiri licet, plurimos autem ut iambum et creticum legere non solum licet, verum etiam oportet. Nec vero summa rei sic quoque manet eadem, ut infra demonstrabo. Quod ad alios paeonici numeri testes adtinet, multum tribuimus Aristidi De Mus. p. 39, nihil autem scholiastae novitio ad Ar. Avv. 1188 = 1262, qui hanc formam ⏑́ ⏑ ⏑ –́ ⏑ – esse vult *κῶλον παιωνικόν*. Sed nuper (De numeris orat. solut. p. 9 sq.) demonstravi e Quintiliano J. O. IX, 4, 87 vel potius Aristotele in. Rhetor. III, 8, Thrasymachum in prosam traduci omne genus paeonum jussisse i. e. non solum (ut Aristotelem) cum primo quartum paeonem, sed etiam creticum, bacchium, palimbacchium et vero dochmium, eoque ipso factum esse, ut et Cicero in Oratore c. 64 et Quintilianus J. O. IX, 4, 97 dochmium vel in clausulis prosae vel quovis loco aptum esse censerent. Quae quum ita sint, in oculos incurrit, Graecos ipsos dochmium pro numero habuisse paeonico. Haud inutile visum est haec etiam tradidisse, quae Seidler et Hermannus ne poterant quidem satis recte explicare, ideo quod ubique de dochmio non ut de numero sed quasi justo metro scilicet disserere consueverant. Quanquam viri eximii sic quoque plurimum adsecuti sunt. Quae autem Seidler de dochmiis in universum judicavit, eis Hermannus adsensus est primum in Praefat. ad Eur. Herc. F. p. VI et iterum in El. D. Metr. p. 241 suumque ipse errorem diserte retractavit. Nam in duobus, quos de doctrina metrica primum edidit libris (De Metris p...... et in l. Handbuch der Metrik S. 104 — 109) duplex dochmiacorum versuum genus distinxerat, alterum antispasticae formae, alterum trochaicae. At posteaquam egregius ille Seidleri liber editus est, Hermannus alterum dochmiorum genus formae trochaicae in spongiam incumbere jussit. Qui si ut in ejusmodi re, quae non tam metro quam numero constet, in rhythmis quoque investigandis plus curae posuisset: haud dubie vidisset et vel ex his formis ⏑́ ⏑ ⏑ –́ ⏑ – atque –́ ⏑ –́ ⏑ – perspexisset, trochaicae quoque formae dochmios

omnino exstitisse. Sed ut ad naturam numeri revertar dochmiaci, qui e duabus partibus constat: non a priore sed ab altera parte, quae gravior est numeroque nomen dedit, videtur incipiendum esse. Omnino dolemus quod metrici tantam rem adhuc tam leviter attigerunt. Ipse Seidlerus De V. D. p. 29 hanc disputationem utpote perdifficilem explicatu maluit rejicere. Tametsi quae ibidem verbo dixit, ejusmodi sunt, ut Hermanno duce ipse quoque dochmium pro antispasto hypercatalecto habuisse videatur. Qui quidem error jam supra ab nobis satis superque refutatus est *). Alii dochmium ex pede bacchiaco et iambico consistere opinati sunt. At ut omittam, quod in Graecorum poësi bacchiorum usus infrequens est, dochmii autem sunt frequentissimi: bacchiaci pedis una prope et immutabilis forma haec est ⏑ –́ –, qui ipse pes usque recurrit velut in tetrametro:

⏑ –́ –, ⏑ –́ –, ⏑ –́ –, ⏑ –́ ⏓:

ita ut bacchiaci pedis et iambici copulatio:

⏑ –́ –, ⏑ –

prorsus inaudita sit. Duplici tamen modo ipse error excusatus est, tum quod bacchio temere illato paeonicus rhythmus vindicatur, tum etiam quod dochmii sane e numeris sunt compositis, minime vero e simplicibus, id quod in mentem venerat defensoribus antispasti. De utroque pedum genere duplex olim fuit sententia, quae a Quinctiliano J. O. IX, 4, 79 sq. et partim Tullio in Oratore c. 64 tradita est. Aliis placebat metricum pedem tris syllabas, aliis syllabas quatuor non excedere: dochmius autem minimum in quinque excurrit. Atqui illud veteres uno ore docebant, quidquid sit supra quatuor syllabas, ut dasium, ut dochmium et alia permulta, id esse ex pluribus pedibus compositum **) et certo e meris numeris constare, non e pedibus metricis. Hinc mirere, quod A. Seidler, G. Hermannus, G. Dindorfius aliique viri vere docti ubique sic agunt, sic de dochmiis exponunt, quasi de certo genere justi metri, quodque rhythmici, qui in dochmiis omnino nihil novi nos docent, ut Rossbachius et Westphalius (Gr. Metrik p. 544 sqq.), H. Schmidtius (Leitfaden i. d. R. u. Metrik p. 141) et ipse Christius (Metrik p. 456 sqq.) illos duces ubique secuti sunt. Illud vero maxime mirum est, quod Seidler et saepius etiam Hermannus atque Dindorfius plerisque in locis veram naturam numeri dochmiaci per metrum solum optime adsecuti sunt: id quod ex eis dochmiis clare elucet qui habent antistrophum. Sed dubitanti, ecquonam modo tam nova res ac paene incredibilis tamen firma sit neque ad irritum cadat succurro itaque respondeo, dochmiaci pedis partem utramque primitus fuisse mere metricam et postea demum ab metris ad rhythmos abisse. At quum principes Graecorum nunquam dubitarint, quin dochmius numerum habeat paeonicum: transversa in me incurrit auctoritas ipsius Aristotelis in Rhetor. III, 8: *ὁ δὲ παιὰν ληπτέος· ἀπὸ μόνου γὰρ οὐκ ἔστι μέτρον τῶν ῥηθέντων ῥυθμῶν.* Ceterum in

---

*) Arcte cohaerent, uti deinceps ostendam, fontemque habent communem duo errata Hephaestionis de dochmio et glyconeo p. 60—62: *καὶ ἔστιν ἐπίσημα ἐν αὐτῷ* (sc. *τῷ ἀντισπαστικῷ*) *τάδε· πενθημιμερὲς μέν, τὸ καλούμενον δοχμιακὸν — δίμετρον δὲ ἀκατάληκτον, τὸ καλούμενον Γλυκώνειον —.* Quorum hoc Hermannus in El. D. M. p. 520, p. 574 et alibi optime refellit, illud autem quod aeque vitiosum est, mordicus tenuit, dochmii dico antispastum.

**) Caute tamen veteribus technicis utendum est, qui ‚dochmium‘ ipsum non uno modo definiebant. Vide exempli causa Bacchium p. 24 et 25 M.

dochmiis non de utroque paeone sed de cretico pede agitur, quem Aristoteles ipse ibidem a vero paeone secernit. Quod vero illo judice paeon versum aut metrum nusquam facit, aliis de ipso paeone secus videtur. Dissentit enim Aristides Q. De Mus. I pag. 50 M., qui inter genera *τῶν μέτρων* diserte retulit etiam *τὸ παιωνικόν*, dissentit alius auctor, quem latinum fecit Quintilianus IX, 4, 89: ‚paeone suo, quem quia versum r a r o f a c i t maxime laudant', quae ab graecis sumta esse ex eo patet, quod ipsius judicio IX, 4, 79: ‚pes — excedere', plane adversantur. Verum Seidlerus aliique quidquid justo metro (ut putabant) dochmiorum repugnaret, ubique id voluerunt mendo affectum esse. Ita haec disputatio haud raro etiam ad artem spectat criticam. At vero (dicendum est enim saepius) dochmii ne sunt quidem pedes mere metrici, sed tempora rhythmica. Ergo si quid cum metrorum doctrina pugnat, numerorum autem legibus idem plane convenit: id videbitur non temere mutandum sed potius fortiter defendendum esse. Venio ad dochmiaci pedis partem alteram et eam potiorem, ex qua toti numero nomen apte inditum est paeonici. In tanta tamque ingenti dochmiorum multitudine ne unus quidem dochmius invenitur, qui non aut in ipsum creticum aut in pedem cretici vicarium exeat, nullus denique, qui si alio modo legatur, recte intelligi possit atque exaudiri. Adeo florentissimorum Graeciae scriptorum verba, qui (ut supra dixi) non aliter judicant, rei ipsius fides sequitur. Ergo crederes doctissimos homines nullo modo dubitaturos fuisse, quin dochmii semper in pedem desinant creticum. At vero quum hoc uno modo dochmiaca carmina recte legerent, nemo tamen repertus est, qui id palam tueri auderet, sed omnes in alia omnia abierunt. Reliquum est, ut summi viri hic metrorum doctrina quasi magico quodam murmure capti et decepti fuerint. Neque enim statuere poterant, quomodo cretici legem vulgarem cum dochmii fine ita conciliarent, ut ars videbatur reposcere. Enimvero aliud esse arbitror versus pure creticos eosque continuos, aliud singulos pedes creticos novi rhythmi additamentum. Certo autem alii sunt cretici mere metrici, qui severo quodam gyro continentur, alii rursus cretici rhythmici, quos liberiore campo numerorum receptos major quaedam variatio delectet: de qua re mox plura adferemus. Constabat jam pridem (utar Hermanni verbis in El. D. M. p. 191) ‚pedem creticum nihil esse nisi dipodiam trochaicam catalecticam.' Illud nuper didicimus ab Heliodoro ap. schol. ad Hephaest. p. 77 Gaisf. ed. sec., creticum pedem initio nondum *πεντάσημον* fuisse sed *ἑξάσημον* addito uno tempore silentii, coque accidisse, ut cretici integrae dipodiae trochaicae pares primitus caesuram haberent post pedes singulos, sive una cum verbo terminari solerent *). Itaque creticus tetrameter Alcmanis ap. Heliodorum hicce:

*) Multum refert, unone verbo an pluribus numerus sit comprehensus: est enim quoddam in fine verborum latens tempus. Cf. Quintilianum J. O. IX, 4, 97 sq. Cretici autem tales quos Heliodorus maxime probat multi leguntur ap. Aeschylum Supplic. 418=423: *φρόντισον* —. Quin etiam in oratorum numeris dochmii creticus integro verbo semper claudendus erat ideoque ab Thrasymacho ceterisque paeonici numeri laudatoribus praedicari dochmius solebat utpote stabilis in clausulis. Vide Quintilianum IX, 4, 97 init. Mox tamen cretici tam severa lege componi prope desiti sunt: nec vero in paeonibus primis comoediae multos versus reperire licet hujusmodi: *σκωμμάτιον | εἴποτέ τι | θλιβόμενος | ἐκβαλῶ.* Cetera autem hujus rhythmi genera Heliodori lege omnia tenentur primum bacchii, uti Seidlerus De VV. D. p. XX et p. 137 optime demonstravit, tum paeones quarti, item severum genus maximeque tragicum, quo interdum caedes aliaeque res horrendae depinguntur velut ap. Aesch. Eumen. 326=341, Choëph. 806 sq., Sophocl. Electr. 1384=1391 et ubique praeterquam in unico versu lyrici apud Aristot. Rhetor. III, 8. Denique in hunc censum versus veniunt palimbacchiaci: qui etsi in universum poëtis displicuerunt, iis tamen locis in quibus

Οὐδὲ τῶ | Κνακάλω | οὐδὲ τῶ | Νυρσύλα adhuc totidem tempora complexus erat, quot habet trochaicus tetrameter:

Οἱ γέροντες | οἱ παλαιοὶ | μεμφόμεσθα | τῇ πόλει.

Hoc illud est, quod supra dixi dochmii finem sive creticum primitus pedem fuisse mere metricum: initio enim creticus pes a dipodia trochaica id est ab justo metro nondum differebat. Creticum et metrum et numerum invenit Thaletas Cretensis, ut Ephorus ap. Strabonem X p. 480 fin. et Plutarchus De Musica p. 699 R. diserte testati sunt, quibuscum (Hom.) Hymn. in Apoll. v. 518 et Athenaeus XV p. 678, c. bene conveniunt. Vixit autem hic inventor circiter annis ante Ch. n. septingentis sive Ol. XX[a] fuitque aequalis et imitator summi poëtae Archilochi, qui paucis annis superior fuit et jam Ol. XVII summopere floruit. Ab hoc poëta Thaletas et iambum primam partem dochmii sumere potuit et certe sumsit alteram partem trochaica dipodia Archilochi in creticum mutata. Nam creticum metrum ejusque numerus dochmiacus, denique rhythmi et metra omnia, si fieri potest, historice explicanda sunt, ut a primo initio profectus ad finem rei et exitum pervenias. Licet varios casus animadvertere, sicut fert indoles mentis humanae, tenue principium, progressum haud ita celerem, progressum tamen, tum vero amoenum florem, mox titubationem et lapsum per declive, postremo tristem interitum. Ita dochmii formae antiquae videntur hac fuisse tantummodo:

⏑ –́ –̋ ⏑ –́

⏑ –́ ⏑̋⏑ ⏑ –́

–́ – –̋ ⏑ ⏑́ ⏑.

Nam et iambicus pes adhuc par esse debebat iambo Archilochi et creticus eas mutationes recipiebat solas, quas Alcmanis tempore Ol. XXVII sive a. 672 ante Ch. n. apud ipsum Alcmanem in creticis videre licet. Caesura etiamtum in dimetris et trimetris post singulos dochmios fuisse videtur severissima. Longe plus prior dochmii pars variare coepit, ex quo circiter Ol. XXXXII sive a. 612 ab Alcaeo et Sappho iambus initialis et rhythmicus (quam Hermannus dicebat ‚basin') praemittebatur: qui ut ab his poëtis ad dactylos aeolicos et ad versus glyconeos, ita tum ab aliis haud dubie etiam ad dochmiacos adhibitus est. Nos vero numeri dochmiaci fata primis ejus saeculis duobus nunc sola divinatione prosequimur, adjuti majore luce summaque similitudine aliorum metrorum, velut heroici. Deficiunt nos dochmiaca carmina tragoediae antiquissimae, deficiunt hodie dochmii lyricorum: a Pindaro enim in hoc genere admodum nihil discimus. Anno demum 499 ante Ch. n. sive Ol. LXX, 2 Aeschylus tragoedias docere coepit. Ergo dochmiorum fata ab origine ad Aeschyli aetatem non patent. Atque ut lyrici (praeterquam in threnis, in paeanibus et si forte in dithyrambis) haud ita multum dochmiis usi fuerint, id quod mihi credibile videtur: tragici tamen priores, Thespis, Choerilus, in-

certo exstant legem ab Heliodoro traditam sequuntur in tetrametro ficto ap. Charisium (in Rhetor. Lat. Min. p. 580 ed. Halm.): ‚bacchare | laetare | praesente | Frontone', in trimetro poëtae antiqui ap. Dionysium Hal. De Comp. Verb. c. 17 p. 226 ed. Sch.: *σοὶ, Φοῖβε | Μοῦσαί τε | συμβῶμεν*, denique in dimetro Aristophanis Pace 463=491: *ὦ εἶα | ὦ εἶα* et *μικρόν γε | κινοῦμεν*, de quo loco Hermannus in Epit. D. M. p. 71 recte judicat. Ergo paeonici numeri id habent, et ut plerique in longam syllabam desinant et ut singuli eorum pedes una cum verbo terminentur et ut hi numeri ad unum omnes viriles sint graves et severi. Quamobrem desinamus mirari, quid sit quod Thrasymachus Calchedonius numeri oratorii inventor caeterique rhetores paeonicum numerum ut necessarium laudibus in caelum sustulerunt.

primisque Phrynichus dochmiaca quoque carmina sine dubio condiderant. Multum vero discriminis inter Aeschyli dochmios intercedit et Euripideos, quorum longe major varietas compositionis est et quasi luxuries, saepe illa contraria Aeschyleae gravitati. Sed quisquis duobus ante Aeschylum saeculis primus dochmios condidit: in utraque eorum parte et in iambica et magis etiam in cretica metrorum potius severitatem quam numerorum licentiam secutus erat ita ut in hoc genere vel ipso Aeschylo esset diligentior. De compositione cretici dochmiaci sic habendum est. Quae formae pedis in versibus creticis unice legitimae sunt ipsius cretici et utriusque paeonis

– ⏑ –
– ⏑ ⏑ ⏑
⏑ ⏑ ⏑ –

eaedem in dochmiacis quoque vel maxime frequentantur. *Πέντε βραχεῖαι* pro cretico in antiquis poëtis hodie nusquam exstant. At Simmias quum alias in tetrametro meris fere creticis uteretur, unum tamen carmen (*ἓν ποίημα* teste Hephaestione p. 80) ita condiderat, ut ter pro cretico quinas breves usurparet addito quarto paeone. Nam isti poëtae vel raram vel novam metri speciem cupide sectabantur. Quanquam per se fieri potest, ut utraque cretici arsis, quemadmodum in ipsis versibus trochaicis solvatur. In dochmiis vero *πέντε βραχείας* pro cretico, quas ne Aeschylus quidem prorsus fugit, Euripides ponit creberrime. Quodsi in hoc Simmiae tetrametro cretico:

σέ ποτε Διὸς ἀνὰ πύματα νεαρὲ κόρε νεβροχίτων

singulis pedibus initium dochmii ⏑́ ⏑ ⏑ praeponas:

⏑́ ⏑ ⏑ *σέ ποτε Διὸς* ⏑́ ⏑ ⏑ *ἀνὰ πύματα*
⏑́ ⏑ ⏑ *νεαρὲ κόρε* ⏑́ ⏑ ⏑ *νεβροχίτων*,

dochmiorum systema existet par et aequale Euripideis in Oreste v. 149 sq. = 163 sq. Ergo quum in versibus vere creticis *πεντάβραχυ* cretici loco ante Simmian vel raro vel nusquam videatur adhibitum esse: in dochmiis quoque *τὸ πεντάβραχυ* pro forma mere rhythmica habendum erit tali illa quidem, quae creticum pedem tuenti nihil incommodet. Verum enimvero in dochmiis cretico pedi –́ ⏑ – etiam molossus –́ – – crebro substituitur iique pedes hic pari dignitate praediti sunt usque eo, ut cretico strophae in antistropha molossus sive molosso creticus saepe respondeant. Atqui fons et origo cretici, trochaica dipodia in sinistris pedibus sive paribus tantum locis (secundo puta, quarto, sexto) syllabam recipit ancipitem velut in dimetro

–́ ⏑ – –, –́ ⏑ – –

pro vulgari

–́ ⏑ – ⏑, –́ ⏑ – ⏑,

neque in trochaeis hujusmodi formae

–́ – – ⏑, –́ – – ⏑

ullo pacto ferendae sunt. Hac re viros eruditos potissimum credo deterritos esse, quo minus creticum in dochmiis recte agnoscerent. Quibus equidem victas darem manus, si dochmios vere metricos pedes esse judicarem ac non potius tempora mere rhythmica*).

*) Nempe *οἱ ποδικοὶ χρόνοι* (ut veteres technici diserte tradunt) per *ῥυθμοποιΐαν* saepenumero mutati sunt: de qua re C. Hofmann (in annal. Heidelb. a. 1871 I p. 452) nonnulla adtulit. Nam podica tempora nec penitus evertebantur neque simpliciter permanebant, sed necessario mutanda erant, ex quo compositione facta *οἱ ποδικοὶ χρόνοι* et *χρόνοι οἱ τῆς ῥυθμοποιΐας ἴδιοι* in unum conjungebantur. Vide etiam Aristoxenum Harm. p. 50, 3 Marq.

Sic quoque molossus non subito in regnum invasit alienum, sed sensim paullatimque se insinuavit. Dochmii enim quum primum nati sunt, cretico (non item molosso) terminabantur pede etiam ad catalexin idoneo. Labente deinde sensim metri auctoritate numerorum causa molossus primo ita tantum receptus est, ut hac clausula systema finiretur: qui molossi usus in dochmiis postea quoque praecipue remansit. Ita glyconeorum –́ – –́ ⏑ ⏑ – ⏑ – systema saepe pari modo –́ – –́ ⏑⏑ – – – clauditur ideo quod molossus et spondeus ad clausulam aptissimi esse ducebantur. Multo post demum quum rhythmi vis metrum submoventis ingravesceret et jam omnia occupasset, molossus in dochmiis vel extra clausulas poni coeptus est. Nam in clausula etiam intra versus creticos pro cretico molossum saepissime in canticis habet Plautus, semel etiam Euripides in Phoenissis v. 321: *ἦ ποθεινὸς φίλοις, ἦ ποθεινὸς Θήβαις*. Vidimus in dochmiis cretici formas legitimas esse hasce:

–́ ⏑ –
⏑́ ⏑ ⏑ –
–́ ⏑ ⏑ ⏑
⏑́ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ et
–́ – –.

Seidlerus autem quum (De VV. D. p. 5 sq.) omnia quae cogitari possint in tabula quadam composita exhiberet, hisce alias formas addidit tres

⏑́ ⏑ – –
–́ – ⏑ ⏑ et
⏑́ ⏑ – ⏑ ⏑,

quae apud Seidlerum quater recurrunt, prima no. 11. 12. 15. 16, secunda no. 25. 26. 29. 30, tertia no. 27. 28. 31. 32. Ex quibus dochmiorum schematis duodecim longe pleraque omnino nusquam reperiri hodie in confessis est. Quod magno esse argumento debet, alteram dochmii partem certo fuisse creticum, qui partim metrorum jure partim vi numerorum varias subire mutationes potest, in rudes tamen sonos et inconditos abire non potest, qui ipso aurium convicio respuuntur. Nam prima et secunda forma e molosso et paeone, tertia item e molosso et quinque brevibus mire confusae pedes sunt non numerosi sed confragosi et hibridae, ut Simmiae creticum laudabilem ⏑́ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ cum hoc monstro ⏑́ ⏑ – ⏑ ⏑ conferenti patebit. Ac prima forma

⏑́⏑ – –

ne semel quidem videtur exstare. Ut enim omittamus Aesch. Agam. 1001 locum aperte corruptum, ne in Euripide quidem Hippol. 1273 dochmii *ἁλμυρὸν ἐπὶ πόντον* satis certa fides est. Quo magis mirum videtur formae secundae

–́ – ⏑ ⏑

exemplum unicum illud quidem, firmum tamen idque non Euripidis sed ipsius Aeschyli superesse in Septem v. 205 = 213. Tertiae quoque formae

⏑́ ⏑ – ⏑ ⏑

unus locus, sat ille quidem certus fidem facit Eurip. Helen. 687: *δι' ἐμὲ κατεδήσατο*. Contra nihil huc pertinet (ut versus docet strophicus) Eur. Herc. F. 758, in quo *οὐρανίων* mihi videtur glossema esse. Scribo enim:

ἄφρονα λόγον [*ἄφρονα θεῶν*] *μακάρων κατέβαλ'*

et in stropha post φρενός cum Fixio ἄν insero v. 745:

πάλιν ἔμολεν ἃ πάρος οὔποτε διὰ φρενὸς ἄν —.

Demonstrasse videor alteram et potissimam dochmii partem nihil aliud esse nisi creticum eumque pedem primo unice metricum, mox etiam rhythmicum et magis varium fuisse. Nam perpetuus iste Hephaestionis antispastus hypercatalectus vel ab indole carminum abhorret dochmiacorum, quae quum ingentem animorum motum exprimant, longe alios rhythmos requirunt et vehementissimos. Atqui tales sunt cretici judice etiam Ephoro ap. Strabonem X p. 480 fin., qui Cretenses dicit τοῖς ῥυθμοῖς Κρητικοῖς χρῆσθαι κατὰ τὰς ᾠδὰς συντονωτάτοις οὖσιν, οὓς Θαλήταν εὑρεῖν —. Restat initium dochmii, quem ἴαμβον fuisse Aristides Q. De Mus. I. p. 39 diserte testatur idque Hephaestio p. 61, Etymologus M. p. 285, 25 et schol. ad Aesch. S. Theb. 103 comprobant ejusdem moduli exemplis ut justi dochmii prolatis. Quibus omnibus etsi merito forma versus primitiva haec fuisse videtur: ἐγὼ δ' οὔτε σοι

⏑ –́ –́ ⏑ –,

πενθημιμερής illa quidem, ut bene Hephaestio p. 60: tamen adhuc quaerimus qualis ipse iambus exstiterit et quae hujus numeri fuerit natura. Similis esse mihi videtur primus pes versus glyconei, phalaecei, asclepiadei, alcaici aliorumque: quem pedem Hermannus, quum male ‚basin' nominaret, rationem tamen pedis primus optime aperuit et apertam probavit omnibus, de quo Christius in l. Metrik p. 95 recte judicavit. Sic igitur illum quoque iambum ‚basin dochmii' dicere in scholis metricis nunquam dubitavi meam unius hanc opinionem esse ingenue professus juvenesque meos quibus id novum acciderat, ut ipsi de eo cogitarent, hortatus sum. Forsitan quis miretur unicuique cretico pedi sive ipsi numero antecedere prooemium, ita ut caput paene aequet mensuram corpusculi. Sane ‚basis' quasi quaedam prolusio hactenus dici poterit, quod proximus pes ictum habet graviorem, velut in glyconeis choriambus. At tantum abest, ut basin numerus ‚deinceps sequatur', ut eam necessariam partem esse liqueat numeri ipsius, quae pars ut ordine prior, sic dignitate est inferior. Neque semper multi pedes basin sequuntur, sed bini tantum in glyconeis et quibusdam dactylicis: ut basin nihil vetet creticis singulis praecedere. Minus etiam anacrusin objicere licet in creticis illam frequentem ut in dimetro

⏓ | –́ ⏑ – –́ ⏑ –,

praesertim quum dactylici et anacrusi crebro utantur in stropha dorica

⏓ ¦ –́ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – sive
⏓ | –́ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –

et vero semper basi in dactylis aeolicis: quod utrumque pari jure etiam creticis potuit contingere. Sed ut jam olim de dochmiorum basi nihil dubitarem, haec me potissimum moverunt, primum ipsa compositionis varietas, deinde ictus miri et a metrico iambo ⏑ –́ discrepantes hi: ⏑́ ⏑ ⏑ et –́ ⏑ ⏑ et –́ –, tum etiam summa similitudo, quae inter dochmii basin et glyconei intercedit in rebus prope omnibus nec minus iis in formis, quae aut raro adscitae aut prorsus devitatae, quam quae maxime expetitae sunt. Quodsi supra vere diximus pro iambo trochaeum quoque inveniri et pro forma vulgari

⏑ –́ –́ ⏑ –

etiam trochaicam justi dochmii hancce

–́ ⏑ –́ ⏑ –,

tum vero nullus locus de omni hac re dubitationi relictus est. Sed quoniam duabus partibus iambi et cretici unusquisque dochmius constat, provisum est, ne hae partes nimium inter se discreparent. Ita fit, ut eae formae, quae in Seidleri tabula (p. 5) 21 et 23 numerantur:

–́ – ⏑́ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ et
–́ – –́ ⏑ ⏑ ⏑

ne uno quidem loco usurpatae sint. Quumque ob brevitatem hujus numeri plures dochmii (dimetri maxime trimetrique) unius versus et plures versus unius systematis vinculo conjungi soleant: sedulo cautum est, ne variae formae probae illae quidem per sese, at nimium dissimiles una periodo comprehensae aurem offenderent. Immo aut eaedem formae aut saltem consimiles usque repetuntur, velut hae in dimetris:

–́ ⏑ ⏑ –́ ⏑ – ⏑́ ⏑ ⏑ –́ ⏑ –
vel ⏑ –́ –́ ⏑ – ⏑́ ⏑ ⏑ –́ ⏑ –
vel ⏑́ ⏑ ⏑ –́ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑́ ⏑ ⏑ ⏑́ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑.

Sequitur, ut baseos sive introitus dochmiaci formas ad unam omnes proponamus:

1) ⏑ –́
2) –́ ⏑ ⏑
3) ⏑́ ⏑ ⏑
4) –́ –
5) –́ ⏑ et
6) ⏑ ⏑ –́.

Ex his formis secunda et tertia usque eo placuerunt, ut vel primitivam aut aequarent dignitate aut etiam superarent. Nam sexcenties vel ab dactylo dochmii vel a tribracho incipiunt, qui pedes ut iambo velociores magisque concitati ingentem animi motum et perturbationem melius imitantur. De alio pede, qui in universum ob tarditatem non valde probatus est, spondeum dico, haec teneamus. In omnibus dochmii formis, quae ab Seidlero XXXII vel XXXXVIII enumerantur, duae tantummodo praeter paeonem epibatum formae insunt, quae spondei basin vere recipiant, quinta et septima

–́ – –́ ⏑ – et
–́ – ⏑́ ⏑ ⏑ –.

De quibus rebus paullo melius quam in l. De VV. D. p. 18—27 Seidlerus postea ad Eurip. Troad. v. 249 disputavit erroribus quibusdam correctis. Nam spondei in hac utraque dochmiorum forma ab initio positi sat multa in Euripide exempla sunt, pauciora in Sophocle, unum modo in Aeschylo Eumen. v. 781 (sive 811): ἐν γᾷ τᾷδε φεῦ. Ceterum prior forma non ignota fuit metricis latinis, qui ‚molossiambum' adpellant, Diomedi III, 5, 50 p. 438 et inprimis M. Victorino IV, 1, 29 p. 198 ed. G., qui duplicat et hunc fingit dimetrum:

‚marcenti gradu nectebant choros',

hoc est: –́ – –́ ⏑ – –́ – –́ ⏑ –,

qui numeri per se non videntur rejiciendi esse. Attamen in dimetris non modo Sophocles sed ne Euripides quidem bis ponit spondeum, sed potius his formis utitur in Oreste 320:

–́ – –́ ⏑ – ⏑ –́ –́ – –,

in Hippolyto 867:

–́ – –́ ⏑ – ⏑ –́ –́ ⏑ –.

in Bacchabus 1023:

–́ – –́ ⏑ – ⏑́ ⏑ ⏑ –́ ⏑ –.

Denique Sophocles (Oed. C. 836 = 879 et Antig. 1311 = 1333) formas –́ – –́ ⏑ – et ⏑ –́ –́ ⏑ – sibi invicem opponit. Restat alia forma (numero decima tertia apud Seidlerum), quae ipsa quoque a spondeo videtur incipere, sed longis syllabis quinque efficitur. Et hanc quidem, ut Seidlerus De VV. D. p. 33 optime, licet raro, omnes tamen tragici usurparunt ita, ut in antistropho tantum non semper eadem forma responderet. Nam in Aeschylo Sept. v. 776 pro vitioso *ἀναρπαξάνδραν* primus Hermannus vidit *τὰν ἁρπαξάνδραν* scribendum esse, quod unum strophico v. 771 *ἀνδρῶν ἀλφηστᾶν* recte opponitur. Quoniam autem omnium judicio in his Aristidis Q. I p. 39 dochmius est *ποὺς σύνθετος*, hic versiculus e spondeo et molosso compositus videri potest et ita metiendus esse:

–́ – –́ – –.

At ego hunc esse contendo ‚paeonem epibatum', qui numerus ubi tandem potius invenietur quam in dochmiis, numero item paeonico? De quo pede Aristides Q. I p. 38: *ἐν τῷ παιωνικῷ γένει,* inquit, *ἀσύνθετοι μὲν γίνονται πόδες — παίων ἐπιβατὸς, ἐκ μακρᾶς θέσεως καὶ μακρᾶς ἄρσεως, καὶ δύο μακρῶν θέσεων καὶ μακρᾶς ἄρσεως.* Hoc est:

–́ – –́ –́ –.

Qui pes in summa similitudine tamen a dochmio vulgari differt, quod et ictus habet non plane eosdem*) et quia unus pes est atque incompositus et quod temporum est decem neque ut ipse dochmius *ῥυθμὸς ὀκτάσημος,* ut bene schol. ad Aesch. Septem v. 103, Etymol. M. p. 285, 25 et schol. ad Hephaest. p. 60. Ceterum *δεκάσημος* numerus dochmiis saepius admiscetur, velut in forma crebro obvia

⏓ –́ ⏓ | –́ ⏑ –.

de qua ante dictum est. Neque tamen si in tragoedia epibatum tueor, idcirco hunc paeonem nego etiam in lyricorum paeanibus, nomis threnisque habere locum potuisse. Ad animos tamen commovendos hic unus pes vix tantum valere potuit, quantum ei Aristides Q. II p. 98 tribuit non sine argutiis. Ubi autem pectore malis presso, voce vix jam sufficiente lamentamur, omnino etiam longis lentisque syllabis locus est, ut in tragicorum anapaestis spondiacis, quibus plerumque querimoniae continentur. Quare sic illi judicarunt, ne ab dochmiorum quidem velocitate paeonem abhorrere epibatum, dum raris planeque idoneis locis interponatur. Ceterum hujus pedis numerum Hermannus (in Epit. D. M. p. 237 ed. sec.) inesse conjecit in Soph. Antig. v. 1121 = 1132, qui loci conjunctis longis syllabis non quinis sed novenis huc pertinere nequeunt. Tamen versu Antigonae priore (1121) Christius quoque in l. Metrik p. 52 ob eandem causam utitur additis aliis locis, quorum maxima pars (ut ipse concedit) aliena est excepto tamen hoc Euripideo in Bacch. v. 1160: *βάκχαι Καδμεῖαι,* qui sane est paeon epibatus. Item raro alia baseos dochmiacae forma exstat, id est trochaeus –́ ⏑, cujus loco numeri accelerandi causa tribrachus sive trochaeus solutus ⏑́ ⏑ ⏑ multo magis frequentatur. Et trochaicam quidem basin dochmiis jam supra vindicavi certis ejusmodi locis inter

*) Haec mutatio incidit per eam, quam technici *ἀγωγήν* nominant. Vide (ut hoc uno utamur) Aristidem Q. p. 42 ed. Meib.

medios dochmios compositis. Tum sicut in dochmiis saepe iambica basis et raro etiam trochaica ponitur: ita duae hae bases in aliis quoque numeris cernuntur, ut in glyconeis, ubi trochaica basis longe usitatior est quam iambica. Illud vero, quod in dochmios omnino non cadit, in glyconeorum usu venit antistrophis, ut trochaicae basi iambica opponi recte possit nec solum apud Euripidem (Iphig. T. 1095=1112) sed apud Aeschylum quoque (Choëph. 611=621 et Septem 299=316). Denique in versibus iambicis, ut in senariis comoediae cum iambo saepe commutatur anapaestus isque ab initio nonnunquam in iambis etiam melicis. Quare si quando hunc dochmium reperire licet ⏑ ⏑ –́ –́ ⏑ –, is ob iambici numeri consuetudinem cum primitiva forma ⏑ –́ –́ ⏑ – conferendus est, ut bene Seidlerus De VV. D. p. 103. Ac Sophocles quidem hac dochmii forma

⏑ ⏑ –́ –́ ⏓ –

in Oed. C. 118=150

τίς ἄρ' ἦν; ποῦ ναίει;
ἀλαῶν ὀμμάτων

utitur aptissime. Perraro tamen ab initio dochmii legitur anapaestus. Exemplis Seidleri p. 103 sqq. et Hermanni in El. D. M. p. 253, quae partim dubia sunt, certum locum adice Eurip. Alcest. 906=929:

μονόπαις, ἀλλ' ἔμπας
βίοτον καὶ ψυχάν.

Ob hanc talis anapaesti infrequentiam et Seidlerus p. 104 ita judicat hos non pro dochmiis esse habendos sed dochmiorum similes esse et l. l. Hermannus hoc dochmiorum genus a communi esse diversum. Equidem ut anapaesti quoque basin dochmio ipsi relinquerem, glyconeis versibus adductus sum, qui anapaestum in basi quantumvis raro praemittunt apud Euripidem certe: nam Sophocleus locus Philoct. 1089=1110 dubius est. At Euripidem hoc ipso anapaesto saepius usum esse ex eo sequitur, quod eum perpetuus hujus tragici censor Aristophanes hoc ipso nomine vituperat exemplo etiam addito:

περίβαλλ', ὦ τέκνον, ὠλένας

in Ranis v. 1322. Omnino Euripides in glyconeis trisyllabam basin habet modis tribus, ⏑́ ⏑ ⏑ tribrachi, –́ ⏑ ⏑ dactyli et ⏑ ⏑ –́ anapaesti, ex quibus tribrachum maxime celebrat. De dactyli basi ego ad Arist. Ran. p. 406 pluribus exposui itemque Weissenbornius De VV. Glycon. I p. 47. Sed haec in glyconeis versibus basis dactylica rara est inventu, contra in dochmiis longe creberrima. Quod ad disyllabas bases glyconei adtinet, eae quoque numero sunt tres et hoc se invicem ordine excipiunt:

–́ –
–́ ⏑
⏑ –́.

Nam longe optima in glyconeis basis est spondei, qua una fere Horatius usus est et secundum hanc proxima est trochaica. Contra in dochmiaco e disyllabis basibus maxime frequentatur iambica, duae autem reliquae, spondiaca et trochaica sunt illae quidem, ut supra docui, certo usitatae, multo tamen infrequentiores. Etenim tranquillior numerus est glyconeorum, dochmiorum autem concitatior: quae res etiam in variis formis baseos

magnam vim habuit. De alio pede ⏑ ⏑ verbum addamus. Pyrrhichii igitur basin, quae in solis dactylis aeolicis usitata fuit, dochmius non minus respuit quam glyconeus. Ac de dochmiis ne dubitari quidem potest et item in alteris Hermannum, qui hunc pedem e glyconeis ejecit, plerique sequuntur. Sunt tamen, qui Euripidis locum in Electra 167=190 multosque ei pares anapaestum cyclium continere negent, sed glyconeum esse defendant cum basi pyrrhichii hoc modo:

⏑ ⏑ | –́ ⏑ ⏑ – ⏑ –.

Adeo in melicis non ipsa quidem versuum mensura, attamen nostra eorum dimensio saepius ambigua est. Tum longiores bases quatuor, quinque vel septem syllabarum C. Hofmano placuerunt Pindarum testanti (in Annal. Heidelberg. a. 1871 P. I p. 440), a quo Christius in l. Metrik p. 99 totus videtur pendere. Equidem discipulos meos potius docui in polyschematistis glyconeis unum baseos genus esse syllabarum quatuor vel quinque:

–́ ⏓ – ⏓
–́ ⏑ ⏑ – ⏓
⏑⏑ –́ – ⏓

cum clausula sive cretici in fine pro choriambo sive salvo choriambo ab initio baseos brevioris:

⏓ –́ ⏓.

Hi enim et ex vulgari glyconeo nati sunt et eidem in antistropho apud ipsum Sophoclem possunt respondere et ictum graviorem habent in choriambo:

–́ – – – –″ ⏑ ⏑ –

non secus atque in glyconeo primitivo:

–́ – –″ ⏑ ⏑ – ⏑ –.

Nunquam enim Hermanno polyschematistum credidi ex hoc glyconeo ita effectum esse, ut iambus postremus ad initium transpositus repente ex iambo verteret in trochaeum. Illud laudo, quod Hermannus numerum baseon temere augendum esse negabat. Alioqui periculum est, ne quis, si partem caesura priorem pro basi habuerit, plerosque versus basi nescio qua onerare audeat tum eos quorum numeri crescunt tum etiam qui leni sono profluunt et aequabili. Ceterum disyllaba basis originem duxit ab Alcaeo et Sappho, qui duo metra invenerant in ipsa similitudine diversa, dactylos aeolicos basi praemissa in eisque etiam breves versus ut

–́ – –́ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏓
–́ ⏑
⏑ –́
–́ ⏑

et glyconeos paullo etiam breviores

–́ – –́ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏓
–́ ⏑
⏑ –́
–́ ⏑.

Sed temporis progressu quum dactylus et creticus in choriambum cum iambo mutati essent, aliter glyconei divisi sunt: –́ – | –́ ⏑ ⏑ – | ⏑ –, qua ratione latini poetae omnes utuntur. Hi sunt recentiores glyconei tragicis poëtis ei quidem jam cogniti, illi autem fuerunt antiquiores. Nam dactylos Aeolicos inter et glyconei versus primas ori-

gines arcta intercedit cognatio, ut olim me juvenem Seidlerus docuit, qui jam antea (De VV. D. p. 353) in glyconeis pedem memorarat ‚dactylum'. Aliquanto post eandem rem ab Seidlero accepit etiam G. Weissenbornius De verss. glycon. I p. 32. Quodsi glyconei, quum primum nascerentur, genus quoddam fuerunt dactylicorum, mirum accidit, quod nunquam in dactylum desinunt sed semper in creticum hoc modo:

–́ – –́ ⏑ ⏑ – ⏑ –
–́ ⏑
⏑ –́
–́ ⏑

atque adeo (ut dochmii) in numeri continuatione finalem syllabam interdum in duas breves solvunt, id quod Seidlerus De VV. D. p. 260 primus demonstravit. Itaque ut longitudinem ultimae syllabae explicare possent, et G. Hermannus in El. D. M. p. 520 et A. Boeckhius glyconeum finxerunt dactylicum esse logaoedicum sive ex basi et ordine logaoedico constare. At veteres technici omnes *λογαοιδικὰ δακτυλικά* longe aliter definiunt, veluti praeter Aristidem Q. etiam Hephaestio p. 46. Immo dactyli quoque aeolici multo saepius in creticum exeunt quam in dactylum, id quod quum aliunde tum e Theocriti carm. XXIX clarissime perspicitur consentiente Hephaestione p. 44, qui tamen non negat dactylicos aeolensium etiam dactylo finitos esse. Quid igitur est, quod ita nunquam finiuntur glyconei? Nimirum hi non *κατὰ στίχον* sed *κατὰ σύστημα* componebantur. Atqui ne per rhythmicas quidem leges nedum per metricas committere licet, ut dactylum, cujus ultima brevis est, in proximo versu basis sequatur item a brevi incipiens, hoc est iambica. Hac de causa quod in dactylicis aeolensium plerumque observatum est, id in glyconeis semper faciundum erat. Adde quod plerique poëtarum numeri, ubicunque optio data est, lubentius in longam cadunt quam in syllabam brevem: quae res etiam de solutae orationis numeris nota erat Aristoteli in Rhetor. III, 8: *ἡ γὰρ βραχεῖα διὰ τὸ ἀτελὲς εἶναι ποιεῖ κολοβὸν* (scil. *τὴν τελευτήν*). Quae quum ita sint, verissime Aristides Q. De Mus. I p. 39 glyconeum constare censet *ἐξ ἰάμβου καὶ δακτύλου καὶ παίωνος*. Eodemque loco etiam de dochmio melius quam alii quidam veterum judicat, quem ipse compositum velit *ἐξ ἰάμβου καὶ παίωνος διαγυίου*. Nam quod glyconei primum pedem iambum esse voluit non ut exspectes spondeum: haud dubie sciebat, jam apud Anacreontem glyconeos ab iambo saepenumero incipere.

Addendum ad partem I p. 6, lin. 24.

Solet utique illud ἀλλά cum imperativo copulari, sed id non semper factum esse e Soph. Trach. v. 201, Diphilo ap. Athen. VI p. 236, b (v. 8), Luciano De Merc. Cond. c. 7 et Hermotim. c. 2 aliisque locis intelligitur. Quin etiam in hoc Sophoclis versu scribi ego olim volueram: τοιαῦτα δ' ἀλλὰ νῦν σε βούλομαι ποιεῖν et contuleram illud ἀλλὰ νῦν v. 403 (411) minasque parentum v. 371 sqq. (379). Multo post cognita est certa restitutio Dindorfi, quam ipsam ante Kirchhoffium et probarat et vero locis quibusdam Platonis stabilierat Arndtius (in progr. Neobrand. a 1854 p. 10): id quod Kirchhoffium meque ipsum praeterierat. Quanquam apud Arndtium, qui sensum dictionis τοιαῦτα ἄλλα neglexit, duo tantum loci (Plat. Sympos. p. 197, c et De Republ. II p. 372, d) vere ad hanc rem pertinent, non item aeque Plat. Apol. p. 31, a, Xenoph. Cyrop. IV, 6, 11 et omnium minime Isocr. 10, 24, qui locus est alienissimus.